Introducció

Mònica Bonich
Albert Cervera
Gema Santos

PID_00168857

UOC
Universitat Oberta de Catalunya
www.uoc.edu

Els continguts d'aquest material es publiquen sota una llicència Creative Commons de tipus Reconeixement-no comercial-CompartirIgual (BY-NC-SA) versió 3.0 Espanya (jurisdicció espanyola), que permetrà copiar-los, distribuir-los, comunicar-los públicament i fer-ne obres derivades, sempre citant l'autoria i la font, per a usos no comercials. Si aquests continguts són transformats, l'obra generada estarà sotmesa a una llicència Creative Commons igual, similar o compatible amb l'esmentada llicència.

Índex

1. Què són les competències informacionals? 5

2. Per què és important dominar-les? 7

2.1. Més enllà de Google 7

1. Què són les competències informacionals?

Abans de definir el concepte **competències informacionals** cal tenir present que en la literatura que hi ha sobre aquest tema sovint trobarem diferents expressions per a fer-hi referència, com ara **habilitats informatives**, **alfabetització digital**, **alfabetització informacional**, o l'acrònim d'aquesta darrera expressió (ALFIN). En general, totes són traduccions de l'expressió anglesa information literacy, concepte que es va introduir als anys setanta i que ha esdevingut d'ús habitual per a fer referència a les competències relacionades amb l'accés a la informació i la seva gestió en el context de l'anomenada societat del coneixement i la irrupció massiva de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC).

El que nosaltres anomenem **competències informacionals** es pot definir, seguint les normes elaborades per l'Association of College and Research Libraries (ACRL-ALA) el gener del 2000, com el conjunt d'habilitats, aptituds i coneixements que capaciten els individus per a reconèixer quan necessiten informació, on i com localitzar-la, avaluar-ne la idoneïtat i saber donar-hi l'ús adequat d'acord amb la necessitat que se'ls planteja.

És a dir:

- Identificar quin tipus de recursos d'informació són els més adequats per a cada necessitat informativa.
- Tenir capacitat per a utilitzar les fonts d'informació.
- Exercir un control de qualitat en la selecció de la informació: avaluar la rellevància i la pertinència de la informació seleccionada.
- Utilitzar, transformar i comunicar la informació de manera efectiva davant una necessitat concreta, i d'una manera ètica.

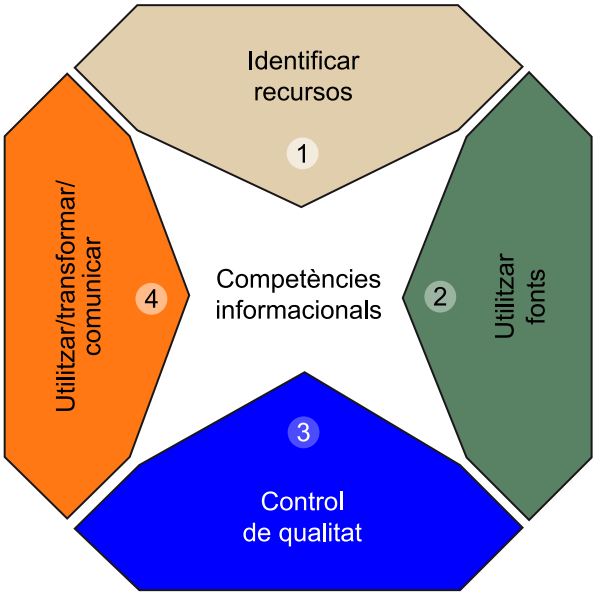

En definitiva, es tracta d'aquelles competències que proporcionen a les persones prou autonomia informacional per a actualitzar i ampliar els seus coneixements, accedir a informació, utilitzar serveis i crear nou coneixement a partir de la informació obtinguda. De manera més resumida encara, és la capacitat d'un individu per a obtenir la informació més pertinent per a satisfer una necessitat d'informació concreta.

2. Per què és important dominar-les?

El procés de convergència europea en termes d'educació superior (EEES) té com a un dels seus objectius principals facilitar a les persones els coneixements i les estratègies necessàries per a l'aprenentatge permanent al llarg de la vida (*longlife learning*).

Es tracta, en definitiva, de preparar els estudiants per a l'aprenentatge continu, per a aprendre a aprendre. Això representa nous models de docència, allunyats de la docència tradicional basada en la transmissió expositiva i en l'acumulació de coneixements, i l'adopció de nous models d'aprenentatge basats en la posada en pràctica dels coneixements i l'adquisició de competències que dotin els estudiants, entre altres coses, d'autonomia informacional, és a dir, de les competències informacionals que, seguint les normes elaborades per l'Association of College and Research Libraries (ACRL-ALA), definíem en l'apartat anterior.

De la mateixa manera, aquest model d'ensenyament també representa un repte per als docents, que han de posar en pràctica noves metodologies d'ensenyament i aprenentatge que estimulin l'adquisició d'aquestes competències que han d'esdevenir clau per a l'èxit futur dels graduats en el desenvolupament de les seves futures activitats professionals.

Aquests materials volen dotar estudiants i docents d'eines útils per a saber com fer ús de les diferents fonts d'informació i com seleccionar les millors fonts per a cada necessitat. També ofereixen idees pràctiques per tal que sàpiguen per què, on i com utilitzar cada font d'informació i poder valorar, de manera crítica, la informació que proporciona cadascuna i fer-ne un bon ús; en definitiva, dotar d'uns coneixements bàsics per a esdevenir competents informacionalment.

2.1. Més enllà de Google

> "La bona notícia és que tot es troba a internet, la dolenta és que tot es troba a internet."
>
> R. Wachbroit, Universitat de Maryland

És indiscutible que internet ha esdevingut la principal font d'informació en tots els plans, i que la xarxa ens dóna accés, cada vegada més, a una quantitat ingent d'informació com no havíem tingut disponible mai abans. D'altra banda, cercadors com Google han facilitat enormement la cerca d'informació per la xarxa i han contribuït de manera excepcional a la seva popularització.

Ara bé, l'ús generalitzat i intensiu d'internet, juntament amb molts altres recursos digitals accessibles des de la xarxa, ha posat en relleu alguns problemes des del punt de vista de la idoneïtat o la fiabilitat de la informació, o des del punt de vista de l'ús ètic d'aquesta informació, entre altres qüestions.

Com alerta la cita de Robert Wachbroit amb la qual comencem aquest apartat, hi ha molta, moltíssima informació a internet, però té un valor molt desigual. Hi conviuen documents científics acreditats, de primer ordre i d'una rellevància cabdal per a la investigació, amb pseudociència i documents amb un escàs o nul valor informatiu i d'un rigor mínim. Per això és fonamental tenir la capacitat d'anar «més enllà de Google» i poder arribar a tota aquella informació que resulta invisible per als cercadors generals. Cal tenir en compte, per exemple, que, si bé és cert que per internet podem accedir a moltíssima documentació de manera gratuïta, també és cert que bona part de la informació científica més valuosa encara no és d'accés gratuït, i cal pagar per a tenir-hi accés. És el cas, per exemple, de les revistes científiques, imprescindibles per a estar al dia dels avenços en les diferents àrees del coneixement.

Però a banda del problema que es planteja a l'hora d'accedir a determinada informació que no és d'accés gratuït, sovint la més valuosa, ens trobem amb el problema del «soroll documental», és a dir, la recuperació en una cerca de gran quantitat de documents o registres que no són pertinents per al tema cercat, i que normalment es produeix quan es fa una cerca massa genèrica o poc precisa mitjançant un cercador general. Cal, doncs, tenir també la capacitat de saber seleccionar i avaluar la informació més interessant per a cada necessitat concreta.

Per acabar, també hi ha un aspecte important que cal tenir en compte, a banda de l'accés a la informació i a la selecció i avaluació d'aquesta, i és la capacitat d'organitzar-la i comunicar-la de manera adequada, fent-ne un ús ètic i legal.